

Бектемін
Колледж директоры
Е.А.Жакыпов

2021 жыл «8» 07

АКАДЕМИЯЛЫҚ АДАЛДЫҚ ЕРЕЖЕЛЕРІ
«Солтүстік Қазақстан кәсіптік-педагогикалық колледжі» КМҚК

Мазмұны

1. Жалпы ережелер.
2. Негізгі ұйымдар.
3. Академиялық адалдық принциптері.
4. Инженерлік-педагогикалық қызметкерлердің, қызметкерлер мен білім алушылардың құқықтары мен міндеттері.
5. Бұзушылық түрлері.
6. Жауапкершілік және алдын алу шаралары.
7. Нормалар бұзылған жағдайда шараларды қолдану тәртібі.
8. Апелляция.

1. Жалпы ережелер

1. «Солтүстік Қазақстан кәсіптік-педагогикалық колледжі» КМҚК (бұдан әрі-СҚКПК) қызметкерлері мен білім алушыларының академиялық адалдық қағидалары (бұдан әрі – қағидалар) Қазақстан Республикасында білім беруді дамытудың 2011-2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасына, ҚР "Білім туралы" №319-III Занына (04.07.2018 ж. №171 VI өзгерістер мен толықтырулармен), техникалық және кәсіптік және орта білімнен кейінгі білімі бар білім беру бағдарламаларын іске асыратын білім беру ұйымдары қызметінің үлгілік қағидаларына, «Еңбек нарығының қажеттіліктерін ескере отырып, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі, жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білімі бар кадрларды даярлауға, жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарының дайындық бөлімдеріне, сондай-ақ мектепке дейінгі тәрбиелеу мен оқытуға, орта білім беруге мемлекеттік білім беру тапсырысын орналастыру қағидаларын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2016 жылғы 29 қаңтардағы №122 бүйрығы, Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің «Техникалық және кәсіптік білім беру мамандықтары бойынша үлгілік оқу бағдарламалары мен үлгілік оқу жоспарларын бекіту туралы» 2017 жылғы 31 қазандығы №553 бүйрығына, Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің «Орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім беру ұйымдары үшін білім алушылардың үлгеріміне ағымдағы бақылауды, оларды аралық және қорытынды аттестаттауды өткізуіндегі үлгілік қағидаларын бекіту туралы» 2008 жылғы 18 наурыздағы №125 бүйрығына, Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің «Техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білімнің білім беру бағдарламаларын іске асыратын білім беру ұйымдарына оқуға қабылдаудың үлгілік қағидаларын бекіту туралы» 2018 жылғы 18 қазандығы № 578 бүйрығына, «Солтүстік Қазақстан кәсіптік-педагогикалық колледжі» КМҚК Сыбайлас жемкорлыққа қарсы стандартына сәйкес әзірленген.

Академиялық Ережелердің мақсаты-білім алушыларда, инженерлік-педагогикалық қызметкерлер мен СҚКПК қызметкерлерінде адалдық, ашық, шынайы және сенімді қарым-қатынас күру, сондай-ақ өмірде адалдықты дамыту мәселелеріндегі жауапкершілік туралы түсінік қалыптастыру.

Академиялық адалдық колледждің білім беру үрдісіндегі басты құндылыктардың бірі болып табылады. Ереже Білім алушылардың, инженерлік-педагогикалық қызметкерлердің (бұдан

әрі - ИПК) және СҚҚПК қызметкерлерінің академиялық адалдығы мәселелеріне әділ, ашық, сыпайы қатынасты қамтамасыз ету мақсатында әзірленді.

Академиялық адалдық саясатын енгізуін міндеттері студенттер мен ИПК арасында академиялық алайқтық фактілерінің алдын алу және жою, білім алушылар мен ИПК арасында плағиатка төзбеушілікке тәрбиелу, білім алушыларда академиялық адалдықты дамыту бойынша тұрақты мақсатты жұмыс жүргізу болып табылады. Ережені колледждің барлық қатысушылары – басшылық, ИПК, қызметкерлер, білім алушылар, олардың заңды өкілдері орындаға міндетті.

Академиялық адалдық емес, оның кез-келген көрінісінде, СҚҚПК құндылықтар жүйесіне қайшы келеді. Академиялық оку процесінің тұтастығы мен сапасы білім сапасына тікелей байланысты болады. Оқытушылар және білім алушылар тараптынан жасалған адалдық емес оку процесінә және оның нәтижелеріне теріс әсер етуі мүмкін. Осы Ережелердің қағидаттарын бұзатын СҚҚПК білім алушылары мен қызметкерлеріне тиісті шаралар қолданылады.

Білім алушылар СҚҚПК-нің қолданылатын ережелері азаматтық және қылмыстық юрисдикцияның құзыретті органдарының басқа шаралар қолдануын жоққа шығармайтындығы туралы хабардар болуы керек.

2. Негізгі ұғымдар

1) Академиялық адалдық - жазбаша жұмыстарды орындау кезінде білім алушының шынайылығын білдіретін құндылықтар мен қағидаттар жиынтығы (бақылау, курстық, эссе, дипломдық жұмыстар (жобаларды), докторлық диссертациялар (жобалар), емтихан жауаптарында, зерттеулерде, өз позициясын көрсету, академиялық қызметкерлермен өзара қарымқатынаста, оқытушылар және басқа да білім алушылар, сондай-ақ білім алушының оку және гылыми жетістіктерін бағалау.

2) бағаланатын жұмыс

- студенттердің белгілі бір оку кезеңіндегі оку жетістіктерін анықтау үшін кальпастыруши, ағымдағы бағалауды өткізу кезінде орындаитын жұмысы немесе тапсырмасы (коллоквиум, жазбаша жұмыс, эссе, далалық жұмыс, зертханалық жұмыс, практикалық жұмыс, өзіндік жұмыс, зерттеу жұмысы, дипломдық жоба және т. б.).
- студенттердің белгілі бір оку кезеңіндегі (семестр, жыл) жетістіктер деңгейін анықтау үшін жиынтық, қорытынды бағалау (бақылау, жазбаша жұмыстар, диктант, тесттер, сынақтар, зерттеу жұмысы, жоба, реферат және т. б.) жүргізу кезінде студенттер орындаитын жұмыс;

3) бағаланбайтын жұмыс - студенттің оку, шығармашылық мақсаттарда орындаитын, педагог қызметкерлер мен оларға теңестірілген тұлғалардың бағалауына жатпайтын жұмысы (мақалалар, жобалау жұмыстары, презентациялар, бейне және аудио материалдар, қол енбегінің өнімдері және т.б.).

4) бақылау іс-шаралары:

а) ағымдағы және қорытынды бағалауды өткізу кезінде білім алушының белгілі бір оку кезеңіндегі оку жетістіктерін анықтау үшін ағымдағы және қорытынды бағалауды өткізу кезінде білім алушының оку семестріндегі, оку жылдындағы және толық оку кезеңіндегі оку жетістіктерін анықтау үшін орындаитын жұмысы немесе тапсырмасы;

5) дәйексөз (cілтеме, citation) — дереккөзге сілтеме, пайдаланылатын материал білім алушының материалы болып табылмайтындығын көрсету. Дәйексөз жолдары: тікелей сөйлеу, жанама сөйлеу;

6) қысқаша мазмұн жасау: егер мәтіннің өзінде мәлімдеме берілмесе, бірақ жұмыстың авторы басқа адамдардың идеяларына немесе ақпаратына сілтеме жасайды.

7) сілтеме / ескерту (reference) — жұмыста пайдаланылған дереккөз туралы толық деректер. Егер дереккөз жұмыста айтылмаса немесе келтірілмесе, оған сілтеме жасаудың қажеті жок;

8) бітіру жұмысы-дипломдық жұмыс (жоба).

3. Академиялық адалдық принциптері

Білім беру үдерісінде білім алушылардың жеке адалдығы мен өз окуы үшін жауапкершілігін дамытатын академиялық адалдықтың негізгі қағидаттары мыналар болып табылады:

1) ақ ниеттілік - білім алушылардың бакылау іс-шараларын адал, мұқият орындауды. Адалдықтың негізгі компоненттері- бірбеткейлік пен әдептілік.

2) автордың және оның құқықтық мирасқорларының құқықтарын қоргауды жүзеге асыру - бакылау іс-шараларында басқаның сөзін, ойын дұрыс беру және ақпарат көздерін көрсету арқылы авторлық құқықты тану және авторлық құқық объектісі болып табылатын туындыларды көрғау. Білім беру процесіне қатысушылар дәйексөз ережелерін сақтау басқалардың жұмысына құрмет көрсету, білім алушының ой-пікірін білім алушының жұмысына әсер еткен бөтен адамдардан ажыратуға көмектесу, білім алушының басқа көздерге қаншалықты негізді жүгінетінін тексеруге мүмкіндік беру, білім алушы академиялық сауатты және құрметке лайық екенін көрсету үшін қажет екенін мойындауды. Білім алушы сенімді дереккөздерді қолдана алатындығын және оларды сынни тұрғыдан бағалай алатындығын, сенімді және беделді білім мен идеяларға сүйене алатындығын, өз тұжырымдарын жасай алатындығын көрсету.

3) айқындық-ашықтық, өзара сенім, білім алушылар мен ИПК және оларға теңестірілген тұлғалар арасында ақпарат және идеялармен ашық алмасу;

4) білім алушылардың құқықтары мен бостандықтарын құрметтейу - білім алушылардың өз пікірлері мен идеяларын еркін білдіру құқығы;

5) тенденция-әрбір білім алушының осы ережелерді сақтау жөніндегі міндеті және оларды бұзғаны үшін тәң жауапкершілік.

Академиялық этиканың жалпы стандарттары

1. ТЖКБ үйымдарының академиялық қоғамдастық мүшелерінің білім беру, ғылыми және шығармашылық қызметі академиялық еркіндік қағидатын жауапты іске асыруға негізделеді. Бұған, атап айтқанда, мыналар қайшы келеді:

- әр түрлі пікірлерге төзбеушілік.

2. ТЖКБ үйымының академиялық қоғамдастық мүшелері арасындағы қатынастар әділеттілік, өзара құрмет және ынтымақтастық қағидаттарына негізделеді. Көрсетілген қағидаттар, атап айтқанда, мынадай жағдайларда бұзылады:

- әкімшілік және академиялық шешімдер қабылдау кезінде жасына, нәсіліне / терісінің түсіне, ұлтына, жынысына, діни немесе өзге де көзқарастарына, арналы қажеттіліктеріне карай кемсіту;

- академиялық қоғамдастық мүшелерінің қарым-қатынаста тіл тигізуі қолдану;

- жеке антипатияның немесе студенттер арасындағы тұлғааралық келіспеушіліктердің әсері;

- студенттер мен оқытушылар туралы құпия ақпаратты жария ету.

4. ИПК-дің, қызметкерлердің және білім алушылардың құқықтары мен міндеттері.

Академиялық адалдық оқу үдерісінің негізгі қағидасы болып табылады. Білім алушылар мен оқытушылар/ ө/о шеберлері арасындағы өзара қарым-қатынастар өзара сыйластық қағидаттарына негізделеді, дөрекілікке, ұтсыздыққа, басқа адамдардың ар-намысы мен қадр-касие тіне нұқсан келтіруге, оларға моральдық немесе материалдық залал келтіруге, құқыққа қарсы іс-әрекеттер жасауға жол берілмейді.

Оқу процесінде туындаитын мәселелерді шешу кезінде колледж студенттері ен алдымен әділеттілік принципін басшылыққа алады. Студенттер оқытушылардың курстар бойынша барлық ақпараттың қол жетімділігіне және ақпаратты үнемі жаңартуға сене алады. Олар курсты бағдарламада қарастырылған толық көлемде тыңдауға құқылы.

Білім алушылар құқылы:

- 1) осы Ережелердің мәтінімен танысуға;
- 2) оқыту процесінде өз пікірін еркін білдіруге құқылы;

3) осы Ережелерді бұзды деп негізсіз айыптаудан қорғауға және дәлелдемелер ұсынуға құқылы.

Білім алушылар міндетті:

- 1) Осы Ереженің мәтінімен танысу және оны бұзудың салдарын білу;
- 2) Бақылау іс-шараларын орындау кезінде академиялық адалдықты мүлтіксіз сақтау;
- 3) авторды, шығарма атауын және бетті көрсете отырып, өзгенің сөзі мен ойын жеткізу тәсілін пайдалану;
- 4) зерттеу жұмысының, эссеңің, жазбаша жұмыстың соңында пайдаланылған әдебиеттер тізімін көрсете;
- 5) сенімді және шанайы ақпарат көздерін пайдалану;
- 6) басқаның зияткерлік меншігін пайдалануға қатысты негіз қалаушы қағидаттарды құрметтеуге және сактауға міндетті;
- 7) этикалық стандарттарды қабылдауға және оларды қатаң ұстануға, сондай-ақ жұмыстың кез келген түрінде, ауызша және жазбаша нысанда, ағымдағы және қорытынды бағалау кезінде барлық қағидаттарды сактауға міндетті;
- 8) басқа адамдардың шығармаларынан үзінділер пайдаланылған кезде, басқа біреудің сөзін дәйексөз ретінде беру әдісі қолданылады;
- 9) зерттеу жұмыстарын, эсселерді, жазбаша жұмыстарды, өтініштерді жазу кезінде автор мен белгілі бір ойлар алғынған жұмысты көрсететін ескертулерді қолдану. Жұмыстың соңында барлық ақпараттық ресурстар көрсетілген библиография болуы керек. Сондай-ақ, ақпараттық көздер ұсынылған қосымшаны құруға болады.
- 10) тапсырмалардың барлық түрлерін өз бетінше орындауға міндетті;
- 11) Академиялық адалдық көрсеткені үшін жауапкершілік туралы білуге және білім алушыға осы Ережелер шенберінде шаралар қолданылатынына дайын болуға тиіс.

Білім алушы істемеу керек:

- 1) оқытушыларды алдаумен, жаңылыстырумен ұштасатын кез келген іс-әрекеттерге қатысуға;
- 2) бағалау үшін бір жұмысты курс оқытушының алдын ала рұқсатының бір реттен артық тапсыруға. Кішігірім өзгерістер мен түзетулер, мысалы, эссе де немесе басқа жазбаша жұмыста парафраз жасау, тапсырманы өндеудің қолайлы әдісі емес болып табылады.

ИПК және колледж қызметкерлері міндетті:

- 1) Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимылда, сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтарды ашуда белсенділік таныту.
- 2) Қызметтік міндеттерін орындау кезінде жеке және пайдакунемдік мүдделерді басшылыққа алмау.
- 3) Әділ қызметтік шешім қабылдауға ықпал етуі мүмкін өзара қарым-қатынастардың белгіленген тәртібін бұзатын заңсyz өтініштермен әріптестері мен басшыларына жүгінуден қаймығу.
- 4) басқа адамдарды сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтар жасауға көндірмеуге және ынталандырмаяуға міндетті.
- 5) қызметтік өкілеттігін орындауға байланысты сыйлықтар қабылдамауға міндетті.
- 6) мүліктік және мүліктік емес игіліктер мен артықшылықтар алу немесе табу мақсатында таратылуға жатпайтын қызметтік және өзге де ақпаратты пайдаланбауға міндетті.
- 7) Егер лауазым жақын туыстық (ата-анасы, жұбайы, аға-інілері, апа-сінлілері, балалары) қатынастарда түрған адамдарға тікелей бағыныстылыққа немесе олардың бақылауына байланысты болса, оны тағайындаудан бас тартуға құқылы.
- 8) қызметтік емес немесе жеке тапсырмаларды орындау үшін қарамағындағы қызметкерлерді және студенттерді тартуға жол бермеу.
- 9) белгілі болған сыбайлас жемқорлық фактілері, сондай-ақ материалдарды тездетіп қарағаны немесе әуре-сарсанға салғаны үшін кандай да бір пайда алуға бейімділігі туралы басшылыққа дереу бағындауға міндетті.
- 10) тікелей басшыға орындау үшін алғынған өкімнің заңдылығына күмәнданғаны туралы жазбаша нысанда дереу хабарлауға міндетті.

- 11) әріптестерінен жоғары күкіңкілдік және сыйбайлас жемқорлыққа қарсы мәдениетті сактауды талап етуге міндettі.
- 12) мұдделер қақтығысының, сыйбайлас жемқорлық күкіңкіл бұзушылықтардың және олардың салдарының ықтимал туындауының себептері мен жағдайларын жою бойынша тұрақты негізде шаралар қабылдау;
- 13) сыйбайлас жемқорлықтың алдын алу бойынша түбегейлі шаралар қабылдау;
- 14) қызметтен тыс сипаттағы мәселелерді шешу кезінде әріптестер мен студенттердің қызметіне ықпал ету үшін өзінің қызметтік жағдайын пайдаланбауға; ;
- 15) басқа адамдарды сыйбайлас жемқорлық күкіңкіл бұзушылықтар жасауға мәжбурлемеуге міндettі.
- 16) қарамағындағы және басқа да лауазымды тұлғалардың тарапынан сыйбайлас жемқорлыққа карсы заннаманың нормаларын бұзу фактілеріне жол бермеу және жолын кесу.
- 17) сыйбайлас жемқорлық күкіңкіл бұзушылықтар жасауға ықпал ететін себептер мен жағдайларды жою
- 18) білім алушыларды сенімді ақпарат көздерін тандауға оқыту және қолдау көрсету;
- 19) сілтемелерді, пайдаланылған әдебиеттер тізімін ресімдеу тәсілдеріне үйрету, сабак, кездесу откізу кезінде басқа адамдардың сөздері мен ойларын ресімдеу тәсілдеріне назар аудару;
- 20) орындалатын жұмыстың барлық қатысушыларының авторлығын көрсете отырып, қағаз, электрондық, цифрлық жеткізгіштердегі қызметтің жобалық түрлерін ресімдеу тәсілдеріне үйрету;
- 21) академиялық адалдықты сактау мәселелері бойынша бақылау іс-шараларын орындау алдында білім алушылармен түсіндіру жұмыстарын жүргізу;
- 22) осы Ережелерде белгіленген талантарды бұзудың кез келген мүмкіндігін болдырмауға міндettі;
- 23) осы Ережелерді бұзудың әрбір жағдайын қатаң есепке алууды жүргізу;
- 24) ережені бұзған әрбір жағдай туралы колледж басшылығына (директорлары мен директорларының орынбасарларына), бөлімшелерге (бөлім менгерушілеріне) және ата-аналарға немесе басқа да заңды өкілдерге хабарлау;
- 25) Қазақстан Республикасының аумағында да, әлемдік қоғамдастықта да өз жұмысының тәжірибесіне академиялық адалдық қағидаттарын енгізуге жәрдемдесу.

Кітапхана қызметкерлері студенттерге тапсырмаларды орындау үшін мәтіндер мен дереккөздерді тандауда қолдау көрсетуі керек және жұмысты жоспарлау кезінде ИПҚ тығыз жұмыс істеуі керек. Осы Ережелердің қағидаттарын іске асыру кезінде кітапханашының рөлі оку процесіне қатысушылармен жұмыста шешуші болып табылады. Бірақ сілтемелерді, дәйексөздерді қолдану қолданыстағы ережелер мен нормативтік құжаттарға сәйкес жүзеге асырылады.

Кітапханашы студенттерге жақсы, сенімді ресурстарды табуға, сонымен катар әртүрлі дереккөздерді дұрыс келтіруге және пайдалануға көмектесу үшін олармен ынтымақтастық орнатуы керек.

Бөлімшелердің басшылары:

- 1) осы Ережелердің қағидаттарын түсіндіру бойынша жұмысты қамтамасыз ету;
- 2) осы Ережелерде қарастырылған шараларды қабылдау бойынша жұмысты үйлестіру;
- 3) Академиялық адалдық ережелерін іске асырылуына бақылау мен мониторинг жүргізуге міндettі. Топ жетекшілері білім алушыларды семестрдің бірінші оку аптасында қол қойғызып, осы Ережелермен таныстыруға міндettі.

5. Бұзушылықтардың түрлері

Осы Ережелер білім алушылармен, ИПҚ және СҚҚПК қызметкерлерімен академиялық адалдықты бұзудың мынадай турлерін көздейді:

- 1) **плагиат:** авторлықты растауды немесе дереккөзді көрсетуді ұсынбастан баска көздерден материалдарды ішінара немесе толық беру. Плагиат - бұл басқа адамдардың идеяларын өздерінің ретінде әдейі ұсыну.

Плагиат әртүрлі нысандарда көрінуі мүмкін:

- а) тиісті нөмірлеуді (тырнақшаларды) пайдаланбай және/немесе дереккөзді көрсетпей дереккөзге сілтеме жасау;
- б) басқа біреудің жұмысын авторларды көрсетпестен өз ретінде әдейі немесе еріксіз пайдалану;
- в) дереккөзге сілтеме жасамай жұмысты қайта жазу;
- г) дереккөзге сілтеме көрсетпей көшіру арқылы жұмыстың рефератталуын ауыстыру;
- д) біреудің идеяларын немесе дәлелдерін дереккөзге сілтеме жасамай пайдалану немесе пайдаланылған әдебиеттер тізімінде автордың болмауы;
- ж) толық немесе ішінара басқа тұлға жазған жазбаша жұмысты ұсыну;
- з) интернеттегі дереккөздерден алынған курстық жұмысты (жобаны)/бітіру жұмысын ұсыну;
- е) басқа Курс үшін тапсырма ретінде орындалған курстық жұмысты (жобаны) ұсыну.

Плагиат жағдайларына дереккөзді елемей, басқа біреудің жарияланған немесе жарияланбаған жұмысының бөліктерін қайта өңдеу немесе парафраз жасау және осы материалды түпнұсқаға сілтеме жасамай-ақ ұсыну жатады.

Басқалардың идеялары немесе жұмыстары алынған көздер мыналарды қамтиды (бірақ олармен шектелмейді): кітаптар, мақалалар, құжаттар, әдеби шығармалар мен тіркестер, фразалар, химиялық формулалар, өнер туындылары, зертханалық есептер, зерттеу нәтижелері, есептеулер және олардың нәтижелері, диаграммалар, әзірлемелер, компьютерлік есептер, машина коды/бағдарламалық жасақтама.

2) **қайталау**-басқа білім алушы, тұлек, бұрынғы білім алушы орындаған бір жұмысты (жұмыстың бір бөлігін) ұсыну.

3) емтиханда, бақылау жұмысында, қорытынды аттестаттауда көшіру, сондай-ақ кенес, оның ішінде ауызша жауап беру кезінде шпаргалкаларды, алдын ала дайындалған жауап бланкілерін, окулықтарды және басқа да көздерді пайдалану (бастапқы дереккөздерді, карталарды, схемаларды, кестелерді), компьютерді, планшетті, телефонды және/немесе басқа техникалық/баспа құралдарын тапсырманы орындау кезінде оқытушының/емтихан алушының рұқсатынсыз бір білім алушының басқа білім алушының жұмысын көшіріп алу);

4) **келісім** - басқа білім алушы үшін бағаланатын кез келген жұмысты орындау, колледжден тыс үшінші тұлғалардың (достарының, ата-аналарының, репетитордың, оқытушылардың) тапсырманы орындауға, жазбаша жұмысқа, осы фактіні оқытушыға тапсырманы тапсыру процесінде ауызша немесе жазбаша түрде көрсетпей көмектесуі;

5) материалдарды зансыз ұсыну мақсатында білім беру процесіне қатысушылардың **жасырын келісімі**. Жазбаша жұмысты көшіру, өз жұмысын көшіру үшін ұсыну, бір білім алушының жұмысты басқа білім алушы үшін орындауы; білім беру процесіне қатысушылардың жасырын келісімінің мысалдары болып саналады; басқа тұлғаның жұмысын(басқа білім алушыларға, ата-аналарға, репетиторларға, оқытушыларға және т.б.) өз жұмысы ретінде тапсыруы, тесттің, бақылау жұмысының, тест тапсырмаларының мазмұны туралы деректерді оқытушының рұқсатынсыз басқа білім алушыларға беру, білім беру процесінің басқа қатысушыларын (білім алушыларды, ата-аналарды, ИПК) адастыру мақсатында ұжымдық алдаудың әртүрлі нысандары білім беру процесіне қатысушылардың жасырын келісімінің мысалдары болып табылады.

Ұжымдық жұмыс жасырын келісімнің мысалы ретінде қарастырылмайды, бірақ оку процесін үйімдастырудың бір түрі болып табылады. Ұжымдық жұмыс дегеніміз-бір оку міндеті бойынша топтағы қызмет. Ұжымдық жұмыс топ ішінде білім алушылар арасындағы өзара іс-кимылдың ашық нысандарын көздейді. Ұжымдық жұмыс шеңберінде қол жеткізілген нәтиже

топтың барлық қатысушылары үшін бірыңғай болып табылады, ол нәтижені тіркеудің кез келген нысанында (ауызша жаупта немесе жазбаша нысанда) топтың барлық қатысушыларын көрсете отырып көрсетілуге тиіс.

Сәтсіздікке ұшыраған жағдайда жаупкершіліктен жалтару мақсатында және/немесе баскалардың көмегімен лайықсыз баға алу мақсатында ұжымдық жұмыс түрлеріне қатысудан аулақ болуға ниет білдіру бұзушылық түрлерінің бірі болып табылады.

6) алдау:

- а) бақылау іс-шараларын орындау кезінде тыйым салынған технологияларды пайдалану;
- б) басқа білім алушыларда бағаланатын жұмыстарды есептен шығару;
- в) бағаланған жұмысты қайта ұсыну, тапсыру;
- г) бағаланатын жұмыстар орындалмаған, уақтылы орындалмаған жағдайда жалған сылтаулар ұсыну;

д) топтық, ұжымдық жұмыс көзделмеген екі немесе одан да көп білім алушының бағаланатын жұмысты орындауы;

ж) басқа білім алушыларға саналы көмек көрсету: оған өзінің бағаланатын жұмысынан шеттетуге мүмкіндік беру, кеңестер, шпаргалкаларды, оқулықтарды және т. б. пайдалану.;

з) өзгелердің бағаланатын жұмыстарын өздерінің жеке жұмыстары ретінде ұсыну;

е) қандай да бір артықшылықтар алу мақсатында дәлелді себепсіз қорытынды бағалау (емтихан) өткізілетін оқу күнін өткізіп алу.

7) құжаттар мен бағаларды бұрмалау:

- а) эксперименттердің мәліметтерін бұрмалау;
- б) жұмысты жазуға қатыстырылмаған дереккөздерді көрсетуді қамтитын рефериленетін дереккөздердің тізімін дұрыс құрастырмау;
- в) жалған құжаттарды, оның ішінде медициналық анықтамаларды, жалған құжаттар мен колдарды пайдаланудың әртүрлі нысандарын (оқуға түсуге арналған құжаттар, ұсыным және басқа да хаттар, дипломдар, ғылыми макалалар немесе басқа да тіркеу деректері және т. б.) ұсыну;

г) деректерді колдан жасау (косымша жазу, жазу, түзету), яғни зерттеуді орындау кезінде сұрау салуды, сауалнама жүргізуі және басқа әдістерді бақылау өлшемдері мен нәтижелерін жасау;

8) әділ емес жолмен бағаланатын жұмыстардың жауптарын алу:

- а) бақылау іс-шараларын орындау уақытында жауптар беру;
- б) басқа білім алушының, оқытушының немесе қызыметкердің көмегімен бақылау іс-шараларын жүргізгенге дейін ішінара немесе толық материал алу (жауптары бар тест тапсырмалары, емтихан билеттері және жазбаша емтиханға арналған тапсырмалар);
- в) бақылау іс-шараларын орындау барысында оларды жеке өзінің ретінде ұсыну үшін жұмыстарды сатып алу немесе алушының басқа жолдарын қарастыру (курстық, дипломдық жұмыстар және т. б.);
- г) бақылау іс-шараларын (курстық жұмыстарды (жобаларды), бітіру жұмыстарын және т. б.) орындау барысында дайын жұмыстарды сату немесе сатып алуға және/немесе сатуға көмектің езге де жолдары;

9) ақпаратты немесе құрылғыларды заңсыз пайдалану:

- а) бақылау іс-шараларын орындау кезінде электрондық, цифрлық, қағаз жеткізгіштердегі ақпаратты, техникалық құрылғыларды пайдалану;
- б) бақылау іс-шараларын орындау барысында жұмыстардың кез келген жауптарын кез келген тәсілмен алу, соның ішінде электрондық пошта, компьютер және т. б. арқылы жүктеу.;
- в) қағаз және электрондық тасымалдағыштардағы бақылау іс-шараларын орындауға қатысты оқытушының материалдарын кабинеттен шығару және/немесе компьютерден көшіру;

г) басқа білім алушылар орындастын демонстрациялық тапсырманың жазбасын алу мақсатында немесе сабактың жазбасын тұтастай алу мақсатында сабактарда аудио - және/немесе бейнеаппаратураны заңсыз пайдалану;

10) емтихандарды, тестілерді, диагностикалық тестілерді тапсыру, зертханалық жұмыстарды немесе басқа да тапсырмаларды орындау кезінде академиялық пайда алу мақсатында өзінді басқа адамға беру;

11) кедергілер жасау және кедергі жасау - әділетсіз академиялық пайда алу мақсатында басқа адамдардың оку немесе ғылыми қызметіне тоскауыл қою немесе кедергі жасау. Бұл деректерді, файлдарды, қолжазбаларды немесе басқа материалдарды (мысалы, бағалы қағаздар), ғылыми жұмыстарды, кітапхана құралдарын немесе мүлкін, электрондық немесе академиялық мақсатта пайдаланылатын басқа материалдарды бұлдіруді қамтиды (бірақ олармен шектелмейді).

12) аудиториялық сабактар мен консультацияларды тұрақсыздандыру.

Колледж оку үшін қауіпсіз жағдайлар жасауға міндеттенеді. Оқытушы, зертханашы немесе басқа қызметкер сабакты немесе кеңесті бұзуға бағытталған кез-келген әрекет немесе мінезд-кулық ережелерді бұзу болып табылады. Әдетте, сабактардан немесе консультациялардан тыс тәртіптің бұзылуы басқа да СҚҚПК нормативтік құжаттарымен каралады, бірақ белгілі бір жағдайларда осы Ережелердің қолданысына да түсіу мүмкін.

13) пайда алу мақсатында емтихан материалдары, тест сұрақтары және басқа да материалдар сияқты құпия ақпаратқа рұқсатсыз қол жеткізуге жол берілмейді.

14) деректерді санкциясыз тарату - үшінші тұлғаларға алдын ала келісімсіз құпия ақпаратты жариялау, тарату немесе жариялау. Құпия ақпаратқа академиялық ақпарат, деректер мен құжаттар кіреді, олар жиналған және ортақ қол жетімділік болмаған жағдайда сақталады.

Ескертпе: осы академиялық адалдықты бұзу түрлерінің тізбесі толық болып табылмайды және қажеттілігіне қарай толықтырылуы мүмкін.

6. Жауапкершілік және алдын алу шаралары

Академиялық адалдықтың бұзылуына жол бергені үшін СҚҚПК білім алушылары да, ИПҚ мен қызметкерлері де жауап береді. Колледж ИПҚ мен басшылығы академиялық адальсыздықтың болған әрбір нақты жағдайында анықтау, алдын алу және тәртіптік жаза үшін жауап береді. Білім беру үрдісінің қатысуышылары академиялық адалдық қағидаттарын бұзғаны үшін моральдік жауапкершілікке тартылатынын есте сактауы тиіс. Курстық жұмыстар (жобалар), бітіру жұмыстары бойынша plagiat, сатып алу және сату қарапайым қағидалардың бұзу шегінен шығу ретінде қарастырылады және білім беру үрдісінің қатысуышыларына қатысты қатаң бұзушылық ретінде қабылданады және бөтен материалдарды пайдаланғаны үшін жазаға әкеп соғады.

Әр бұзушылық жағдайын оқытушылар тіркейді және білім алушының ағымдағы немесе қорытынды жұмысы бағалау процедурасына жіберілмейді.

Оқытушылар студенттерді олардың жұмыстары тиісті бағдарламалық камсыздандыру мен колледждің үекілетті лауазымдық тұлғалары растиған өзге де сенімді тәсілдері арқылы плагиаттың барына тексерілетіні туралы ақпараттандыруға кепілдік береді. Кітапханашылар білім алушылар мен оқытушыларды барлық қатысуышыларға қолжетімді бағдарламасын пайдалану үшін жұмыста қолданылатын ресурстар, библиография, сілтемелерді көрсете отыра, кітаптар, журналдар мен Интернет-сайттарын ресімдеуге қатысты ақпаратпен, материалдармен қамтамасыз етеді.

Академиялық адальсыздық білім беру қызметтерін көрсету сапасы тәуелді болатын сенімнің қатаң бұзылуы болып табылады. Академиялық тәртіпті бұзудың кез келген жағдайы бейтараптық, жүйелілік, адалдық, уақытылы рұқсат пен одан әрі тексеру қағидаттарының негізінде каралатын болады. Академиялық тәртіптің бұзылу жағдайлары жеке турде қарастырылады, оның нәтижесінде білім алушы жұмыс нәтижелерін жоюмен, бақылау шараларын орындағаны үшін

қанағаттанарлықсыз бағамен жазаға ұшырайды, оған ескерту, сөгіс жариялануы мүмкін, ал өрекел немесе жүйелі түрде Қағидаларда бұзғаны үшін – колледжден оқудан шығарылады.

Алдын алу шаралары:

1. Көшіріп алу жағдайларын жою мақсатында бақылау іс-шараларын өткізу үрдісін мұқият бақылау. Оқытушылардың бұл процедураны ескермеуі білім алушыларды әртүрлі бұзушылыққа итермелейді және оқыту сапасын төмендетеді.

2. Плагиатқа жол бермеу үшін білім алушылардың жазбаша бақылау іс-шараларының барлық түрлері антиплагиат бағдарламасын пайдаланумен тексерістен өтеді.

Білім алушылардың орындалған бақылау іс-шараларының жұмыстарын плагиаттың болуына (бөтен ойлар мен пікірлерді көзге сілтемелерді көрсетусіз пайдалану) тексеруден жалтарауы – академиялық адалсыздықтың ең айқын танылуының бірі. Барлық диплом жұмыстары (жобалары) орта білім беру бағдарламалары бойынша студенттердің қорытынды аттестаттауын өткізудің үлгілік қағидаларында көрсетілген процедураға сәйкес плагиаттың болуына тексеріледі.

3. Білім алушыларда академиялық адалдықты дамыту бойынша мақсатты бағдарлы жұмыс жүргізу, білім алушыларды зерттеу сипаттағы тапсырмаларды орындауға тарту, білім алушыларда зерттеу дағыларын қалыптастыру, ғылыми жұмысты жазу кезінде ғылыми этикаға, академиялық адалдыққа қатыстыру, плагиат туралы түсінік.

4. Білім алушылар мен ИПК арасында плагиатқа төзуге болмайтын қатынасты тәрбиелеу.

7. Нормалар бұзылған жағдайда шараларды қолдану тәртібі

1. Академиялық адалдықты бұзушылық:

1) ағымдағы бақылауды (бағалау):

2) ғылыми-зерттеу жұмысты;

3) қорытынды бақылауды (аралық аттестаттау, емтихан сессиясы);

4) қорытынды аттестаттауды (мемлекеттік/кешендік емтихан, бітіру жұмыстарын қорғау) жүргізу кезінде анықталуы мүмкін.

2. Академиялық адалсыздық анықталған жағдайда келесі шаралар қабылданады:

1) академиялық адалсыздықты бастапқы анықтау (кездейсоқ, жүйелі емес бұзушылық алынады):

а) оқытушы/емтихан қабылдаушы осы Қағидалардың ережелерін бұзуда байқалған барлық білім алушылардың жұмыстарының күшін жояды. Бұл ретте оқытушы/емтихан қабылдаушы мен бөлім менгерушісі қол қойған акт жасалады, оның көшірмесі белімшеде калады, түпнұсқасы оку беліміне (ОБ) тізімдемеге өзгерістерді енгізу және арнайы журналда бұзушылықты тіркеу үшін тапсырылады. Акт көшірмесі білім алушының жеке ісіне тігіледі;

б) Қағидалардың ережелерін бұзуда байқалған әрбір білім алушы келешекте ұксас тәртіпті болдырмау мақсатында Бөлім кенесі отырысына шақырылады, бұл Бөлім кенесі отырысының хаттамасында тіркеледі;

в) барлық білім алушылар қайта тапсыру тәртібі Улгерімнің ағымдағы бақылауды, аралық және қорытынды аттестаттау өткізудің үлгілік қағидаларында анықталған емтихан мен бітіру жұмыстарынан басқа, оқытушы тағайындалған уақытта күші жойылған жазбаша жұмысты қайта тапсыруға құқылы.

2) ағымдағы бақылау (аралық аттестаттау) және қорытынды аттестаттау Қағидаларын жүйелі түрде (екі-үш жағдай) бұзу процедурасына қатысы бар оқытушы/емтихан қабылдаушы немесе колледж қызыметкері анықталған жағдайда:

а) оқытушы/емтихан қабылдаушы осы Қағидалардың ережелерін бұзуда байқалған барлық білім алушылардың жұмыстарының күшін жояды және олардың әркайсысы барлық бағалау кретирийлері бойынша «қанағаттанарлықсыз» бағасын алады. Бұл ретте оқытушы/емтихан

қабылдаушы мен бөлім менгерушісі қол қойған акт жасалады, оның көшірмесі бөлімшеде қалады, түпнұсқасы ОБ тізімдемеге өзгерістерді енгізу және арнайы журналда бұзушылықты тіркеу үшін тапсырылады. Акт көшірмесі білім алушының жеке ісіне тігіледі;

б) академиялық адалсыздықтың танылу фактісінде байқалған барлық білім алушылар жазбаша жұмысты тапсыру құқығынан айырылады. Аралық аттестаттауды (емтихан сессиясын), қорытынды аттестаттауды өткізу кезінде бұзушылық тіркелген жағдайда қайта тапсыруға тыйым салынады, ал пәнді қайта зерттеу, қорытынды аттестаттаудан қайта өту тәртібі Үлгерімнің ағымдағы бақылауды, аралық және қорытынды аттестаттау өткізудің үлгілік қағидаларында анықталады;

в) тіркеу бөлімі анықталған академиялық адалсыздықтың танылу фактісін білім алушының жеке ісіне тіркейді (Акт көшірмесі тігіледі);

г) қажет болған жағдайда топтың сынып жетекшісі бұзушылық анықтау фактісі бойынша үш тараптық әңгімелесуді өткізу мақсатында ата-аналардың оқытушы/емтихан қабылдаушымен және директордың орынбасарымен кездесуді ұйымдастырады.

Қағидаларды бұзудың әрбір накты жағдайы колледж директоры арнайы құрган құрамына бөлім менгерушісі, топтың сынып жетекшісі қосылған комиссиямен талдануы мүмкін. Комиссия жұмысының нәтижелері бойынша білім алушыларға да қатысты, қатысы бар колледж оқытушыларына да қатысты тәртіптік жаза шарасы туралы шешім қабылданады. Бөлім менгерушілері осы Қағидалардың бұзылуы туралы ақпаратты сақтау қажет. Бөлім менгерушісі бұзушылықтың болуын байқаған жағдайда ол осы білім алушының тәртіптік және басқа бұзушылықтары туралы деректерді тексеру қажет. Білім алушылардың бақылау іс-шараларын орындауы кезінде парапорлық, алдау, деректерді бүрмалау, курстық жұмыс (жобаларды), бітіру жұмыстарын сату жағдайында оқытушы немесе колледж қызметкері жұмыстан шығаруға шейін тәртіптік жазаға тартылады.

8. Апелляция

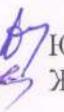
Егер білім алушы осы Қағидаларды бұзуда оған ұсынылған айыптаумен келіспейтін болса, ол апелляциялық шағым жасауға құқылды. Апелляция өтініш ретінде ресімделуі тиіс және колледждің оқу бөлімінде Қағидалардың бұзылу фактісі тіркелген сәттен (Акт жасалған күннен) бастап бес жұмыс күні ішінде тіркелуі тиіс. Өтінішті қарау үшін колледж директорының бүйріғымен араныйы комиссия құрылады.

Комиссия оқытушы/емтихан қабылдаушы және білім алушы ұсынған материал мен дәлелдемелерді қарау және зерделеу үшін жауап береді. Комиссия апелляцияға қатысты шешімді білім алушы өтініш берген сәттен бастап бес жұмыс күні ішінде одан әрі қараудың кез келген қажеттілігін жойып қабылдауы тиіс. Комиссия білім алушымен әңгімелесуге және барлық тиісті дәлелдемелерді зерттеуге негізделіп, осы Қағидалардың бұзылуы болғанын анықтауды, және бұзушылық дәлелденген жағдайда қабылданған шаралардың күшін қалдыруға тиіс.

Академиялық адалдық қағидаттарының бұзылуы анықталған жағдайлардың расталуы ретінде оку ғимараттарында орнатылған бейне бақылау камераларынан алынған жазбалар бола алады. Кейбір жағдайларда білім алушыны тапсырманы орындау кезінде осы Қағидаларды бұзуға құдік болған тапсырмаға қатысты тапсырманы қайта істеуге сұрауы мүмкін. Комиссияның тапсырманы тексеру үшін басқа оқытушыны шақыруға құқығы бар. Егер комиссия білім алушы бұзушылықты жасамағаны туралы шешім қабылдаса, онда директорға және директордың (оку ісі жөніндегі) орынбасарына анықтама ұсынылады, бұд анықтама негізінде білім алушы осы оқиғаға қатысты шаралардан босатылады.

Осы Ережелер Педагогикалық Кенесте бекітілген сәттен бастап күшіне енеді және жаңа Ережелерді қабылдауға дейін әрекет етеді.

ӘЗІРЛЕНДІ

Директордың ОЖ жөніндегі орынбасары Ю. Данилов
Директордың ОТЖ жөніндегі орынбасары Ж. Бережная

КЕЛІСІЛДІ

Директордың ОЭЖ жөніндегі орынбасары Ш. Абильмажинова
Директордың ОӨЖ жөніндегі орынбасары С. Абраменко
Директордың АТ жөніндегі орынбасары С. Козяйчев
Директордың ШЖ жөніндегі орынбасары И. Слипецкий
Бөлім менгерушісі А. Черемисин
Бөлім менгерушісі Д. Сандыбаева
Сырттай бөлімнің менгерушісі А. Абильмажин
Кадр бөлімінің менгерушісі Ж. Ильясова
Зангер кеңесші Д. Токтарбаева